

EUROPOS KOMISIJA

HUMANITARINĖS PAGALBOS BIURAS (ECHO)

ECHO PAGALBOS STRATEGIJA 2004 M.

Galutinis variantas: 2003 12 18

1. SANTRAUKA

Šiame dokumente nustatomos strateginės Bendrijos humanitarinės pagalbos biuro – ECHO – humanitarinės pagalbos operacijų 2004 m. gairės. ECHO nediskriminuodamas teikia pagalbą trečiųjų šalių gyventojams, nukentėjusiems nuo žmogaus sukeltų ir stichinių nelaimių bei konfliktų. ECHO patvirtina, kad šią pagalbą teiks atsižvelgęs vien tik į poreikį, o ne politinių sumetimų skatinamas. ECHO taip pat siekia padėti nukentėjusiems gyventojams atgauti savo ekonominę nepriklausomybę, dėl to stengiasi iš tikrųjų susieti paramą, atstatymą ir plėtrą. Biuras taip pat remia pasirengimą nelaimėms. Civiliai gyventojai ir toliau išlieka pagrindiniai žiaurių konfliktų taikiniai ir aukos. Azija ir Afrika yra labiausiai nukentėję pasaulio regionai. Šalies viduje perkeltųjų asmenų skaičius pasaulyje nepakito – 25 milijonai. Į Afganistaną sugrįžus 2 mln. civilių, bendras pabėgėlių skaičius pasaulyje sumažėjo iki 10,4 mln. pabėgėlių. Tačiau humanitarinių poreikių nesumažėjo, nes pagalbos reikia ne tik šalies viduje perkeltiesiems asmenims ir pabėgėliams, bet ir sugrįžusiesiems.

Be to, per praėjusį dešimtmetį pasaulyje padidėjo stichinių nelaimių skaičius, o badas išlieka vienintelė svarbiausia mirties priežastis. Norint įvertinti humanitarinę padėtį, vėlgi reiks panagrinėti ir kitus duomenis. Nors stichinių nelaimių sąlygotų mirčių pasaulyje užregistruota mažiau, padidėjo nuo jų nukentėjusių žmonių skaičius, tad išaugo ir humanitariniai poreikiai.

Pagal ECHO 2004 m. bendrų poreikių įvertinimą, 2004 m. biuras ir toliau teiks pagalbą, kur humanitariniai poreikiai didžiausi: Afrikai (Afrikos Kyšulys, Didžiųjų ežerų regionas, Vakarų Afrika ir Pietų Afrika) ir kai kurioms Azijos šalims (Irakas, Afganistanas). Be to, humanitarinė padėtis Artimuosiuose Rytuose ir toliau blogėja. ECHO tebeskirs ypatingą dėmesį pamirštomis krizėms ir pamirštiems poreikiams (Haityje, Vakarų Sacharoje, Mianmare (Birma), Nepale, Rusijoje (Čečėnija), Sudane, Somalyje, Tailande (siena su Birma) bei Ugandoje). ECHO išsipareigoja ir toliau tinkamai spręsti tarpusavyje susijusius, pavyzdžiui, paramos, atstatymo ir plėtros bei pasirengimo nelaimėms, su vaikais susijusios veiklos ir vandens klausimus. Beje, vanduo buvo pasirinktas kaip naujas horizontalus prioritetas, nes jis gyvybiškai reikalingas išlikimui humanitarinių krizių metu, o taip pat gali būti vienu iš stichinės nelaimės sąlygojusių veiksnių. 2004 m. ECHO informacinėje ir ryšių strategijoje ir toliau dėmesys bus skiriamas nepriklausomos „humanitarinės pagalbos zonos“ palaikymui krizių metu bei humanitarinėje krizėje atsidūrusių gyventojų orumo išsaugojimui.

Minėtieji aspektai bus ypač svarbūs, nes 2004 m. laukia keli svarbūs pokyčiai įvairaus lygmens institucijose: bus išrinktas naujas Europos Parlamentas, į ES įstos dešimt naujų valstybių narių ir bus paskirta nauja Komisija.

2. MISIJOS APIBRĖŽIMAS

ECHO – Bendrijos humanitarinės pagalbos biuras – yra tarnyba, atsakinga už humanitarinės pagalbos teikimą nediskriminuojant trečiųjų šalių. Per biuro veiklą Komisija išreiškia tikrą Europos Sąjungos solidarumą su nukentėjusiais nuo konfliktų ir tiek stichinių, tiek žmogaus sukeltų nelaimių visame pasaulyje. Biuro sprendimai ir veiksmai patvirtinami remiantis vien tik humanitarinio poreikio įvertinimu ir nesivadovaujant politiniais sumetimais ar jiems sąlygojant.

ECHO misija – finansuoti koordinuotą Bendrijos humanitarinės pagalbą ir teikti humanitarinę apsaugą per partnerėmis esančias humanitarines organizacijas (NVO ir tarptautines organizacijas), kad būtų išsaugota gyvybė, sumažintos kančios arba joms užkirstas kelias bei išsaugota nuo humanitarinių krizių nukentėjusių trečiųjų šalių gyventojų garbė ir orumas. Parama teikiama pasitelkus ir kitas pagalbos priemones, nes siekiama, kad gyventojai atgautų savo ekonominę nepriklausomybę (kur tai įmanoma arba jeigu tai įmanoma), o ECHO finansavimo būtų palaipsniui atsisakoma, kai susidarys tam tinkamos sąlygos. Todėl Humanitarinės pagalbos biuras labai stengiasi iš tikrųjų susieti paramą, atstatymą ir plėtrą bei glaudžiau bendradarbiauti su kitomis Komisijos tarnybomis ir kitais humanitarinės pagalbos teikėjais. Be tiesioginio reagavimo į humanitarinį poreikį konkrečioms aplinkybėmis, biuras savo politika stengiasi prisidėti prie to, kad tarptautiniu lygmeniu susiformuotų integruotesnis ir tvaresnis požiūris į sudėtingų krizių ar problemų sprendimą.

Atsižvelgdamas į savo patirtį teikiant pagalbą nelaimių atvejais, ECHO taip pat remia pasirengimą nelaimėms. Ši veikla yra bendro Komisijos nelaimių prevencijos ir pasirengimo joms požiūrio dalis, nes taip mažinamas žmonių pažeidžiamumas ir didinamas apsaugotumas nuo pavojų ir nelaimių bei mažinamos tokių nelaimių ekonominės išlaidos.

Humanitarinė pagalba teikiama sudėtingomis aplinkybėmis – paprastai padėtis nenusipėjama, nepastovi, nesaugi, sunku pasiekti aukas. Biuras dirba sudėtingomis ir kintančiomis sąlygomis, humanitarines operacijas vykdo trečiosios šalys, tad reikia įdėti daug pastangų, kad užsibrėžti politikos tikslai būtų pasiekti. Ar šie tikslai bus pasiekti, gali priklausyti nuo veiksnių, kurių biuras tiesiogiai kontroliuoti negali.

3. ĮVADAS

Dėl bendros Komisijos reformos ir ypač įdiegtos veiklos valdymo sistemos, šis strateginis dokumentas tapo per pastaruosius dvejus metus įtvirtinto ECHO strateginio planavimo ir programų rengimo ciklo sudėtinė dalis.

ECHO 2004 m. pagalbos strategiją reikėtų laikyti pagrindine priemone, padedančia užmegzti atvirą, platų ir skaidrų dialogą su partneriais ir humanitarinės pagalbos teikėjais ir gavėjais. Taip pat konkrečiu žingsniu laikytinas biuro ketinimas praktiškai įgyvendinti „Geros humanitarinės pagalbos praktikos principus“ (angl. *Principles and Good Practices of Humanitarian Donorship*) ir „Geros humanitarinės pagalbos praktikos principų įgyvendinimo planą“ (angl. *Implementation Plan for Good Humanitarian Donorship*, toliau tekste – geros humanitarinės pagalbos praktikos principai), dėl kurių 2003 m. birželio 16–17 d. susitarta Stokholme.

„Geros humanitarinės pagalbos praktikos principuose“ nustatoma, kad lėšos humanitarinei veiklai turėtų būti skiriamos pagal poreikius ir remiantis poreikių įvertinimu, t.y. atsižvelgiant į svarbiausius ECHO programų rengimo principus. „Geros humanitarinės pagalbos praktikos principuose“ taip pat patvirtinama, kad civilinėms organizacijoms tenka svarbiausias vaidmuo vykdant humanitarinius veiksmus, o humanitarinės pagalbos teikėjai raginami paremti 1994 m. gaires dėl karinės ir civilinės gynybos turto panaudojimo teikiant paramą nelaimių atveju (angl. *Guidelines on the Use of Military and Civil Defence Assets in Disaster Relief*) bei 2003 m. gaires dėl karinės ir civilinės gynybos turto panaudojimo remiant

Jungtinių Tautų humanitarinę veiklą sudėtingų nepaprastųjų padėčių atveju (angl. *Guidelines on the Use of Military and Civil Defence Assets to Support United Nations Humanitarian activities in Complex Emergencies*, toliau tekste – „MCDA gairės“). 2003 m. ECHO kartu su JT Humanitarinės pagalbos reikalų koordinavimo biuru (OCHA) pradėjo įgyvendinti 2003 m. gaires, kad parodytų remią savo požiūrį – humanitariniai veiksmai turi būti civilinio pobūdžio ir privalo būti grindžiami humaniško, neutralumo, nešališkumo ir nediskriminavimo principais. Ir toliau bus ginama ir palaikoma prioriteta tapusi nuostata gerbti „humanitarinės pagalbos zoną“.

2004 m. Humanitarinės pagalbos biuras turės dirbti institucijų pereinamuoju laikotarpiu. 2004 m. gegužės 1 d. į Europos Sąjungą įstos dešimt naujų valstybių narių. 2004 m. birželį visos Europos Sąjungos piliečiai turės galimybę rinkti Europos Parlamentą. Galiausiai 2004 m. lapkričio 1 d. darbą pradės naujoji Komisija.

Strategijos paskelbimo metu dar nėra aišku, kaip 2004 m. bus įgyvendinami tarpvyriausybinių konferencijų (TVK) darbai. Konvento parengtame konstitucinės sutarties projekte yra konkreti nuostata, reglamentuojanti humanitarinę pagalbą; joje pabrėžiama, kad humanitarinės pagalbos operacijos bus vykdomos laikantis tarptautinės humanitarinės teisės principų, ypač nešališkumo ir nediskriminavimo. Reikės išsaugoti atsargumą ir budrumą, kad ateityje svarstant bet kokius Sąjungos išorės politikos bei bendros gynybos ir saugumo politikos aspektus būtų išsaugoti humanitarinės pagalbos ir pagarbos humanitarinės pagalbos zonai principai.

2003 m. birželį ECHO pirmininkavo Humanitarinės pagalbos teikimo paramos grupei (t.y. pagrindinių Tarptautinio Raudonojo Kryžiaus komiteto (TRKK) humanitarinės pagalbos teikėjų metiniam posėdžiui); globojo 2003 m. lapkritį Briuselyje įvykusį renginį, skirtą 2004 m. JT bendriems pagalbos prašymams (CAP), ypač „pamirštomis krizėms“. Biuras, laikydamasis Geros humanitarinės pagalbos praktikos principų, ir toliau aktyviai teiks pagalbą, ją glaudžiai koordinuos su kitais pagrindiniais pagalbos teikėjais ir atsakingai remis Jungtinių Tautų bendrus agentūrų pagalbos prašymus ir Tarptautinio Raudonojo Kryžiaus ir Raudonojo Pusmėnulio judėjimo pagalbos prašymus. Tuo pačiu metu ECHO ir toliau laikysis požiūrio, kad labai svarbiais humanitariniais klausimais reikia užmegzti plačius partnerystės ryšius ir plėtoti platų dialogą su humanitarinėmis NVO.

Biuras taip pat aktyviai dalyvaus Komisijai rengiant naujas finansines perspektyvas po 2007 m., išskirdamas humanitarinės pagalbos skyrių.

4. HUMANITARINĖ PADĖTIS PASAULYJE IR 2004 M. PERSPEKTYVOS

Tyrimas parodė, kad pasibaigus šaltajam karui, vis didėja šalies viduje vykstančių konfliktų, o ne tarpvalstybinių konfliktų (kaip buvo anksčiau), svarba. Toks pasikeitimas daro įtaką civiliams gyventojams, kurie tapo pagrindiniais žiaurių konfliktų taikiniai. Pagal Heidelbergo Tarptautinių konfliktų tyrimo instituto¹ parengtą klasifikaciją, surinkti duomenys rodo, kad nuo 2002 m. gruodžio iki 2003

¹ Heidelbergo Tarptautinis konfliktų tyrimo institutas (HIİK), „Early Detection of Man-made Crises“, tarpinė ataskaita ECHO (2003 m. rugpjūtis), http://www.hiik.de/en/index_e.htm.

liepos vyko ne mažiau kaip 165 politiniai konfliktai, o 52 jų buvo laikomi žiauriais konfliktais (krizėmis, giliomis krizėmis arba karais), o 113 – nežiauriais konfliktais (nematomais konfliktais, matomais konfliktais). Gauti tyrimo duomenys vėlgi patvirtina, kad Azija ir Afrika yra regionai, kuriuose vyksta daugiausiai žiaurių konfliktų, dėl kurių iškeldinama labai daug gyventojų ir kurie sukelia žmonių kančias.

Pabėgėlių ir šalies viduje perkeltųjų asmenų skaičius išryškina geopolitinės padėties humanitarinį matmenį. 2002 m. bendras pabėgėlių skaičius pasaulyje sumažėjo beveik 14 % – nuo 12 mln. iki 10,4 mln., lyginant su 2001 m.² Pagrindinė priežastis – į Afganistaną sugrįžo apie 2 mln. civilių. Iškeldintų žmonių skaičius sumažėjo, bet tai nereiškia, kad sumažėjo humanitariniai poreikiai, nes į Afganistaną sugrįžusiems pabėgėliams ir toliau reikia pagalbos atkuriant savo gyvenimą. Sugrįžusių asmenų, kuriems padeda JTVPK, skaičius nuo pusės milijono 2001 m. galiausiai išaugo iki beveik 2,5 mln. 2002 m. Į JTVPK duomenis neįtraukti daugiau negu 4 mln. palestiniečių pabėgėlių, kurie įregistruoti JT palestiniečių pabėgėlių Artimuosiuose Rytuose paramos ir darbo agentūroje (UNRWA).³ Galiausiai, nepaisant to, kad JTVPK užregistravo 69 % mažiau naujų pabėgėlių (beveik 300 000) negu 2001 m., o daugiausia iškeldintųjų buvo Afrikoje į pietus nuo Sacharos, bendri poreikiai padidėjo. JTVPK duomenimis, Azijoje yra daugiausia pabėgėlių pasaulyje (4,2 mln.), po to seka Afrika (3,34 mln.) ir Europa (2,14 mln.).

Šalies viduje perkeltųjų asmenų skaičius pasaulyje išlieka nepakitęs – 25 mln., o Afrikoje tokių asmenų daugiau nei likusiame pasaulyje apskritai – iš viso 13 mln. dėl konfliktų savo namus palikusių žmonių⁴. 2002 m. nepakitęs šalies viduje perkeltųjų asmenų skaičius (25 mln.) parodo, kad padėtis – statiška, nors iš tikrųjų pastebimas didžiulis perkeltųjų asmenų judėjimas – apie tris milijonus šalies viduje perkeltųjų asmenų sugrįžta į savo namus, o beveik tiek pat žmonių tampa perkeltaisiais asmenimis. Pagalbos reikia abiem grupėms.

„Ataskaitoje apie nelaimės pasaulyje 2003 m.“ (angl. *World Disasters Report 2003*)⁵ rašoma, kad 2002 m. buvo pranešta apie daugiau nelaimių nei bet kuriais 1992–2001 m. dešimtmečio metais. 2002 m. įvykusios nelaimės nusinešė mažiau gyvybių, bet jų poveikis buvo didesnis nei praėjusį dešimtmetį. Pranešama apie praėjusiais metais 24 500 nužudytus asmenis, lyginant su praėjusio dešimtmečio vidurkiu – 62 000 nužudytųjų per metus. Tačiau apskaičiuota, kad ne mažiau nei 608 mln. nukentėjo, o tai tris kartus daugiau nei 1992–2001 m. vidutiniškai per metus. Mažiausiai išsivysčiusių pasaulio šalių gyventojai susiduria su didesniu pavojumi tapti nelaimės auka. Iš 2002 m. užregistruotų 24 500 nužudytų asmenų, 94% gyveno besivystančiose šalyse.

² <http://www.unhcr.ch/cgi-bin/texis/vtx/basics>: “Refugees by Numbers”, 2003 m. leidinys.

³ <http://www.un.org/unrwa/publications/index.html>; pagal UNRWA pabėgėlio apibrėžimą, pabėgėliu laikomas ir 1948 m. pabėgėliu tapusio asmens palikuonis. Registruotų palestiniečių pabėgėlių skaičius išaugo nuo 914 000 1950 m. iki daugiau nei keturių milijonų 2003 m. ir toliau auga dėl natūralaus gyventojų prieaugio.

⁴ http://www.idpproject.org/global_overview.htm.

⁵ <http://www.ifrc.org/publicat/wdr2003/>: *IFRC World Disasters Report 2003* pradinis puslapis.

Klimato sąlygotų nelaimių skaičius visame pasaulyje padidėjo nuo vidutiniškai 200 nelaimių per metus (1993–1997 m.) iki 331 nelaimių per metus (1998–2002 m.). Atrodo, kad per paskutinį dešimtmetį badas nusinešė daugiausia gyvybių (275 000 mirčių, beveik pusė visų registruotų mirties atvejų), tuo tarpu nuo potvynių nukentėjo daugiau žmonių nei nuo kitų stichinių ar technologinių nelaimių (vidutiniškai per metus – 140 mln.). Kaip pabrėžiama Tarptautinės Raudonojo Kryžiaus ir Raudonojo Pusmėnulio draugijų federacijos (TRKF) „Ataskaitoje apie nelaimes pasaulyje 2003 m.“ (angl. *IFRC World Disasters Report 2003*), lyginant 1983–1992 m. ir 1993–2002 m. dešimtmečius, registruotų mirčių skaičius pasaulyje sumažėjo 39 %, tuo tarpu nukentėjusiųjų skaičius per tą patį laikotarpį padidėjo 54 %, padidindamas ir humanitarinius poreikius.

Reaguodami į stichines ir žmogaus sukeltas nelaimes, humanitarinės pagalbos teikėjai ir humanitarinę pagalbą teikiančios organizacijos vis dažniau susiduria su didėjančiu ŽIV ir AIDS poveikiu gyventojams, kuriems skirtos paramos operacijos. Esant nepaprastajai padėčiai, AIDS ir kitų veiksnių sąveika krizės pradžioje yra papildomas iššūkis tiek nukentėjusioms bendruomenėms, tiek humanitarinę pagalbą teikiančioms agentūroms. Sunkiai kontroliuojama AIDS pandemija ir toliau plinta. Pietų Afrikoje AIDS dabar yra pagrindinė mirties priežastis, o pasaulyje – ketvirta svarbiausia priežastis. ECHO dalyvavimą kovoje su AIDS riboja jo humanitarinis mandatas gelbėti gyvybę iš kart po krizės bei biuro turimi išteklių. Jeigu bus įmanoma ir praktiškai įgyvendinama, ECHO ir toliau stengsis įtraukti ŽIV ir AIDS klausimus į humanitarinę veiklą, nes ŽIV ir AIDS daro poveikį remiamos veiklos veiksmingumui ir nukentėjusių gyventojų gebėjimui įveikti krizę. ECHO paramos tikslas – per humanitarines operacijas padėti sumažinti ŽIV perdavimą ir mirčių skaičių. Tačiau ŽIV ir AIDS problemoms spręsti reikia ilgalaikio išsipareigojimo ir požiūrio, apimančio ne vien veiklą esant neatidėliotinai padėčiai⁶. Taigi, šiuo atveju ECHO gali apsiriboti tik savo mandatu veikti esant neatidėliotinai padėčiai ir pagalbos teikimo rūšimi, kuri savo pobūdžiu trumpalaikė.

Minėtoji tendencija patvirtina, kad ECHO nenukrypsta nuo praeityje pasirinktos strategijos: operacijas sutelkti į „pagrindinio mandato“ (t.y. išsaugoti gyvybę esant nepaprastajai padėčiai ir po jos) vykdymą, tuo pačiu aktyviai remiant politikos nuostatą glaudžiai sieti netidėliotiną padėtį su ilgiau teikiamos pagalbos priemonėmis.

5. BENDRIEJI PROGRAMŲ RENGIMO PRINCIPAI IR PAGRINDINIAI 2004 M. TIKSLAI

Laikydamasis geriausios pagrindinių humanitarinės pagalbos teikėjų praktikos ir Reglamento 1257/96 16 straipsnio, ECHO apibrėžia horizontalius bei geografinius humanitarinių operacijų, kurios bus vykdomos ateinančiais metais, programų rengimo principus. Šiuose programų rengimo principuose atsižvelgiama į pasaulines tendencijas, tos srities pagalbos operacijų įgyvendinimo pamokas bei ribotus žmogiškuosius ir finansinius išteklius. 2004 m. programų rengimo principai

⁶ Žr. *Communication from the Commission to the Council and the European Parliament: Programme for Action: Accelerated action on HIV/AIDS, malaria and tuberculosis in the context of poverty reduction*, COM (2001) 96 galutinis. Dokumente apžvelgiamas platus ir nuoseklus Bendrijos atsakas į kritišką padėtį pasaulyje 2001–2006 m.; pastarąją sukelia trys pagrindinės užkrečiamosios ligos: ŽIV ir AIDS, maliarija ir tuberkuliozė.

išplaukia iš ankstesnių metų pagalbos strategijos principų. Šių principų laikosi ir juos vienodai remia valstybės narės, Europos Parlamentas ir pagrindiniai partneriai, o patys principai, susidūrus su realiais poreikiais, pasiteisino.

- **Didžiausių humanitarinių poreikių sričių nustatymas ir įsikišimas**

Įvertindamas poreikius, ECHO derina du požiūrius: „nuo apačios į viršų“ ir „nuo viršaus į apačią“. Humanitariniai poreikiai konkrečioje srityje įvertinami lyginant atitinkamus statistinius duomenis (pabėgėliai, šalies viduje perkeltieji asmenys, mirtingumo rodikliai, pasirengimas nelaimėms). 2004 m. humanitarinių operacijų planavimo tikslais bus toliau tobulinama bendrų poreikių įvertinimo sistema, kurioje „bendras nepakankamos gyventojų mitybos“ rodiklis pakeistas „nepakankamo svorio pagal vaiko amžių“ rodikliu – taip geriau tenkinami vaikų poreikiai. Toks pokytis suderintas su strategine orientacija vaikams skirti ypatingą dėmesį. Pagal ECHO 2004 m. bendrą poreikių įvertinimą, šiuo metu didžiausių humanitarinių poreikių vietos yra Afrikoje (Afrikos Kyšulys, Didžiųjų ežerų regionas, Vakarų Afrika ir Pietų Afrika) ir Azijoje (Irakas, Afganistanas). Be to, labai blogėja humanitarinė padėtis Artimuosiuose Rytuose.

- **Ypatingas dėmesys „užmirštomis krizėms“ ir „užmirštieiems poreikiams“**

Minėtasis principas tiesiogiai atspindi poreikiais pagrįstą humanitarinį požiūrį, nes humanitarinėse operacijose dėmesys sutelkiamas į žmonių poreikius. Todėl ECHO ir toliau nukreips pagalbą ten, kur iškyla didžiausi poreikiai, nepriklausomai nuo to, kaip plačiai krizę atspindės žiniasklaida, ar nuo kokių nors interesų. Požiūris „nuo apačios į viršų“ (vietos lygmuo) buvo suderintas su požiūriu „nuo viršaus iki apačios“, kad būtų nustatytos krizės, kur humanitariniai poreikiai didžiausi, ir kurios menkai atspindimos žiniasklaidoje ar nesulaukia pakankamo pagalbos teikėjų dėmesio. 2004 m. biuras reaguos į humanitarinius poreikius, kuriuos sukelia labiausiai pamirštos krizės Haityje, Vakarų Sacharoje, Mianmare (Birma), Nepale, Rusijoje (Čečėnija), Sudane, Somalyje, Tailande (siena su Birma) bei Šiaurės Ugandoje.

- **Įsipareigojimas tinkamai spręsti svarbius**

- paramos, atstatymo ir plėtros bei pasirengimo nelaimėms,
- su vaikais susijusios veiklos ir
- vandens

klausimus.

Parama, atstatymas ir plėtra yra veiksmingos ir tvarios humanitarinės pagalbos politikos neatskiriama dalis, ir į tai bus toliau nuolatos atsižvelgiama planuojant humanitarines operacijas ir joms vadovaujant⁷. ECHO tebevykdys aktyvią paramos,

⁷ Šiuo atveju ECHO sveikina „4 R“ požiūrį, t.y. repatriaciją, reintegraciją, atstatymą ir atkūrimą (angl. *Repatriation, Reintegration, Rehabilitation* ir *Reconstruction*), už kurių pasisako JTVPK. „4 R“ požiūryje pabrėžiama būtinybė sutelkti dėmesį į ryšius tarp poreikių ir plėtros bei pagalbos vystymuisi galimybes, skatinti imtis ilgalaikių sprendimų pabėgėlių atžvilgiu. Žr. Neformalios konsultacinės grupės ilgalaikių sprendimų klausimu parengtą darbo dokumentą (2002 m. liepa). ECHO jau parėmė šį požiūrį

atstatymo ir plėtros politiką. 2004 m. ECHO remsis Paramos, atstatymo ir plėtros ir nelaimių prevencijos ir pasirengimo nelaimėms tarpžinybinės grupės, kurią Komisija įsteigė 2003 m., darbo rezultatais – siūlymais, kokių praktinių žingsnių reikia imtis aštuoniose šalyse ir dvejuose regionuose (Angoloje, Sieroje Leonėje, Etiopijoje, Sudane, Burundyje, Kambodžoje, Afganistane, Tadžikistane, Vakarų Afrikoje ir Centrinėje Amerikoje) siekiant užtikrinti veiksmingą perėjimą nuo neatidėliotinos pagalbos iki ilgesnės trukmės bendradarbiavimo.

Remiantis **ECHO pasirengimo nelaimėms programa (DIPECHO)**, strategijoje sutelkiamas dėmesys į tris elementus: visų pirma, nedidelį biudžeto padidėjimą, antra, spartesnes sprendimų priėmimo procedūras atsižvelgiant į aukštą skaidrumo lygį, ir, trečia, didesnę operacijų tikslumą, t.y. jas vykdant labiausiai pažeidžiamose vietovėse, kurios patenka į Centrinės Amerikos, Pietryčių Azijos ir Karibų jūros veiksmų planus⁸, kurie iš esmės rengiami dvejimems metams. Pasirengimas nelaimėms į paramos operacijas bus įtraukiamas tobulinant metodologiją, kuri padės nustatyti tokio pobūdžio operacijas ir apie jas pranešti. Galiausiai parama bus stiprinama dviem būdais: remiant nelaimių prevencijos ir pasirengimo nelaimėms priemonių integraciją į ilgesnės trukmės kišimosi priemonės, kurioms vadovauja Komisijos tarnybos ir pagalbos teikėjai, bei stiprinant ECHO dalyvavimą tarptautiniuose nelaimių mažinimo tinkluose. ECHO vaidins aktyvų vaidmenį užtikrinant, kad nelaimių prevencijos ir pasirengimo nelaimėms priemonės taptų platesnio paramos, atstatymo ir plėtros požiūrio dalimi.

Jau 2003 m. pagalbos strategijoje buvo pabrėžiamas dėmesys **vaikams**; pagal ECHO poreikiais grindžiamo požiūrio nuostatas, per humanitarinę krizę būtent vaikai yra mažiausiai apsaugoti. 2004 m. biuras ir toliau remis pastangas humanitarinėse operacijose numatyti su vaikais susijusią veiklą. Pirmasis vertinimas parodė, kad gerai apibrėžta ir suderinta metodologija būtina, norint, kad su vaikais susijusi veikla humanitarinėse operacijose būtų palyginama ir jos poveikis būtų išmatuojamas, ir būtų galima pereiti nuo grynos informacijos įvertinimo (pvz., suteikto maisto kiekis) iki rezultatų įvertinimo (pvz., išgelbėtų gyvybių skaičius). Iki 2004 m. pabaigos ECHO stengsis parengti tokią metodologiją, daugiausia remdamasis pažangiausia praktika ir darbais, kuriuos jau atliko daugelis humanitarinių organizacijų, tuo pačiu pasinaudodamas ir savo praktika.

Reguliarus geriamo vandens tiekimas yra vienas pagrindinių humanitarinių poreikių, o humanitarinių krizių metu jis tampa kasdieniniu išgyvenimo veiksmu. Vanduo taip pat labai svarbus sveikatai (tiesiogiai ar netiesiogiai per sanitariją) ir maisto saugai bei ilgesnės trukmės atstatymo ir atkūrimo galimybėms. Tad buvo nuspręsta tarp ECHO horizontaliųjų tikslų įrašyti ir **vandenį**. 2004 m. labiausiai bus pabrėžiamas metodologijos aiškumas, o ne kokio nors tikslo įrašymas tarp pagrindinių tikslų (tą bus įmanoma iš dalies padaryti nuo 2005 m.). 2004 m. ECHO pradės kurti metodologines priemones, kad būtų geriau įvertintas įvairios su vandeniu susijusios veiklos poveikis humanitarinės pagalbos operacijų metu. Be to, vanduo ne tik gelbsti gyvybę, bet ir pats gali sukelti žmogaus kančias ir nelaimes,

finansuodama operacijas, pavyzdžiui, Angolos pabėgėlių repatriaciją iš Zambijos ir DKR ir tuo pačiu ilgesnės trukmės priemonėmis gindama jų integraciją.

⁸ Priklausomai nuo praeityje vykdytos nelaimių prevencijos ir pasirengimo nelaimėms veiklos regione įvertinimo rezultatų. T.p. žr. 11 psl.

pvz., per potvynius. Todėl bus tobulinamos priemonės, padėsiančios geriau prognozuoti ir greičiau įvertinti humanitarinius poreikius, kuriuos sąlygojo su vandeniu susijusios stichinės nelaimės. Skirdamas dėmesį vandeniui, ECHO imsis informacijos skleidėjo vaidmens, praneš visuomenei apie su vandeniu susijusios veiklos būtinybę humanitarinių operacijų metu ir atitinkamos pagalbos teikėjų indėlio poreikį, susidūrus su vandens ar jo trūkumo sukelta (sausrų atveju) stichine nelaime.

6. 2004 M. GEOGRAFINIAI IR SEKTORIŲ PRIORITETAI

2004 m. strategijoje dėmesys sutelkiamas į šiuos regioninius prioritetus:

Afrika į pietus nuo Sacharos:

Visuose Afrikos regionuose išlieka dideli humanitariniai poreikiai. Nors kai kuriose Pietinės Afrikos valstybėse sumažėjo sausrų keliamų nelaimių, suintensyvėję konfliktai DKR ir Vakarų Afrikoje tapo papildomu iššūkiu humanitarinei pagalbai teikiančiai bendruomenei.

Humanitarinių krizių, kurias sukėlė sausros ir prasta vyriausybių maisto saugumo politika **Pietinėje Afrikoje**, našta kai kuriose šalyse palengvėjo dėl palankesnių žemės ūkio sąlygų. Manoma, kad sulaukus kito derliaus **Malaviui** ir **Zambijai** jau nebereikės neatidėliotinos pagalbos maistu, nors poreikių židiniai išlieka. **Malavyje** ir toliau bus teikiama mitybos centrų (angl. *Nutritional Rehabilitation Units* (NRU)) parama ir bus plečiama bendruomenių pagrindu vykdoma terapinė maitinimo programa dėl prastos mitybos nusilpusiems vaikams, kurie negali pasinaudoti NRU. Labai pažeidžiamoms šeimoms, kurios kenčia nuo ŽIV ir AIDS, bus teikiama pagalba vykdant maisto saugos operacijas. Čia padėtis ypač skiriasi nuo padėties **Zimbabvėje**, kur dar toli gražu nėra išspręsta politinė krizė ir jos didžiuliai ekonominiai ir humanitariniai padariniai. Didelei gyventojų daliai ir 2004 m. labai reikės humanitarinės paramos. ECHO ir toliau ją teiks, kol galės pasiekti poreikių turinčius žmones ir vykdyti humanitarines operacijas nepažeisdamas humanitarinių principų. **Lesotui** (ypač pietiniuose rajonuose) 2004 m. gali prireikti pagalbos maistu. **Svazilande** taip pat išlieka poreikių židiniai. Abiejose šalyse didžiulė humanitarinė problema – ŽIV ir AIDS poveikio sušvelninimas. Dėl to vienas iš prioritetų yra pritraukti vaikus, ypač mergaites, į mokyklas ir juos ten išlaikyti.

Atstatyti šalį ir patenkinti didžiulius humanitarinius poreikius yra pagrindinis uždavinys po 2002 m. taikos susitarimo pasibaigus pilietiniam karui **Angoloje**. Vėl bus labai svarbu apgyvendinti nuo karo nukentėjusius gyventojus, tarp kurių daugiau nei 1 mln. šalies viduje perkeltųjų asmenų ir iki 450 000 pabėgėlių iš kaimyninių šalių, ypač iš DKR ir Zambijos. ECHO strategijoje išliks glaudus ryšys su **paramos, atstatymo ir plėtros** požiūriu, kur pirminė sveikatos priežiūra, maisto sauga ir švietimas bus pagrindinės veiklos sritys.

Iš **Afrikos Kyšulio** šalių, kurioms teikiama pagalba, pagrindinis dėmesys bus ir toliau skiriamas **Sudanui**, kurio dideles teritorijas nusiaubė 20 pilietinio karo metų ir dažnos stichinės nelaimės. Nepaisant vykstančių taikos derybų rezultatų, dideli humanitariniai poreikiai išliks, todėl ECHO teiks pagalbą ir 2004 m., kad padėtų pažeidžiamiausiems ir daugiausiai poreikių turintiems gyventojams. Bus laikomasi daug sričių (t.y. sveikatos, mitybos, vandens ir sanitarijos, maisto saugos) apimančio požiūrio ir ypač paisoma ECHO pagrindinio mandato suteiktų įgaliojimų.

Išsprendus formalaus bendradarbiavimo klausimą, būtų lengviau įgyvendinti paramos, atstatymo ir plėtros politiką. Galiausiai, jeigu įmanoma, bus stiprinama parama kelioms svarbioms tarpusavyje susijusioms sritims, pavyzdžiui, vaikų apsaugai, lyčių problemų sprendimui bei ŽIV ir AIDS.

Taip pat bus kreipiamas dėmesys į pamirštas krizes **Somalyje** ir **Šiaurės Ugandoje** (daugiausiai į sveikatos priežiūrą, mitybą, vandenį, sanitariją), kol dar išliks nors nedidelė tikimybė greitai išspręsti vidaus konfliktus, kurie padidino humanitarines kančias. Po 2002–2003 m. užgriuvusių sausrų ir taip pažeidžiamiems **Etiopijos** ir **Eritrėjos** gyventojams ECHO ir toliau teiks pagalbą tenkindama šių gyventojų neatidėliotinus poreikius bei koordinuodama kitas paslaugas, kad Komisijos paramos, atstatymo ir plėtros bei nelaimių prevencijos ir pasirengimo nelaimėms veiksmais būtų suvienyta neatidėliotina parama sausras atveju. 2003 m. pasibaigus ECHO neatidėliotinai pagalbai **Kenijoje** (per sausrą ir po jos), padėtis bus atidžiai stebima, kad būtų tinkamai įgyvendintos Komisijos nelaimių prevencijos ir pasirengimo nelaimėms bei paramos, atstatymo ir plėtros politikos.

Vakarų Afrikoje biuras ir toliau teiks humanitarinę pagalbą Liberijai, Dramblio Kaulo Krantui, Sierai Leonei ir Gvinėjai. Vakarų Afrikos pakrantėje bus laikomasi regioninio požiūrio, kad būtų išlaikytas maksimalus lankstumas teikiant pagalbą šio regiono krizių atveju.

Apskritai **Sieroje Leonėje** 2003 m. tapo dar saugiau. Gerėjanti padėtis ir sėkmingai įgyvendinamas paramos, atstatymo ir plėtros požiūris turėtų leisti ECHO itin sumažinti savo finansinę paramą ir palaipsniui ją nutraukti 2004 m. pabaigoje. **Gvinėjoje** ECHO ketina sutelkti savo paramą į Nzerekore stovyklas, kur vis dar reikia neatidėliotinos pagalbos.

Humanitarinė pagalba daugiausia bus nukreipiama į **Liberiją**, nes čia humanitarinė padėtis labai suprastėjo. Didelė gyventojų dalis turėjo persikelti dėl tebevykstančių kovų, pagrindinės paslaugos čia praktiškai neteikiamos. Viso humanitarinės krizės dydžio dar negalima iki galo įvertinti, nes kai kurios šalies dalys beveik nepasiekiamos.

Dramblio Kaulo Krante pastebėta tam tikra teigiama pažanga politiniu lygmeniu, nes buvo sudarytas ir pradėtas įgyvendinti *Marcoussis* susitarimas, tačiau nestabili padėtis išlieka. Šalį vis dar pasidalinę valdžios pajėgos ir *forces nouvelles* (buvę sukilėliai). Didelėje šalies dalyje vis dar neįmanoma gauti viešųjų paslaugų.

Pagrindinė užduotis Vakarų Afrikos regione – nedelsiant reaguoti į nuolatinį gyventojų judėjimą, tiek šalių viduje, tiek per sienas. Remiantis kiekvienos šalies detaliu poreikių įvertinimu, daugiausia bus vykdomos sveikatos priežiūros (daugiausiai Liberijoje, Dramblio Kaulo Krante), mitybos (daugiausiai Liberijoje, Dramblio Kaulo Krante) bei vandens ir sanitarijos (daugiausiai Sieroje Leonėje ir Gvinėjoje) operacijos. 2004 m. bendrajame regiono plane didelė reikšmė taip pat teikiama apsaugai ir paramai koordinuojant humanitarinę pagalbą visame regione.

2003 m. pastebima esminė bet dar nepakankama pažanga **Centrinės Afrikos** Didžiųjų ežerų regione vykstančiuose įvairiuose regioniniuose taikos procesuose. Nors **Burundyje** 2003 m. gegužę valdžia perėjo iš tutsių prezidento į hutu prezidento rankas (kaip buvo planuota), padėtis išlieka įtempta, nes atskilusių disidentų sukilėlių vis dar nepavyko įtraukti į nacionalinį procesą. Destabilizuotose

šalies dalyse tęsiasi periodiniai smurto protrūkiai, dėl kurių žmonės persikelia į kitas vietas ir dėl kurių kyla kiti sunkumai. ECHO toliau įgyvendins daug sričių (t.y. sveikatos priežiūros, mitybos, maisto saugos, vandens) apimančią strategiją, kad galėtų greitai reaguoti į humanitarinius poreikius, kurie kils šiais metais.

Demokratinėje Kongo Respublikoje (DKR) jau dirba nacionalinės vienybės pereinamojo laikotarpio vyriausybė. Po sėkmingos ES vadovaujamų *Artemis* pajėgų veiklos stabilizuojant padėtį Bunijoje, buvo dislokuotas gausesnis JT kontingentas, kuriam buvo suteiktas naujas mandatas Ituri ir Greater Kivu regione. Tačiau nepaisant bendros teigiamos tendencijos politiniame fronte, smurtas tęsiasi rytinėse provincijose. Apskaičiuota, kad DKR vaikų mirtingumo lygis didžiausias pasaulyje (205 mirtys 1000 gimusių gyvų kūdikių), ir pagal ECHO bendrą poreikių įvertinimą, dabar ši sritis atsiduria pirmoje vietoje. Blogėjant socialinėms paslaugoms (ypač sveikatos priežiūrai), laipsniškai didėjo mirtingumas nuo paprastų ligų, tuo tarpu dėl sisteminių prievartavimų konflikto vietovėse sparčiai plito ŽIV ir AIDS. 2004 m. bus lūžio metai Konge ir jo regione. Humanitarinė pagalba bus kaip niekad svarbi ne tik neatidėliotiniams poreikiams, iškilusiems per konfliktą ir po jo, patenkinti, bet ir deramai stabilizacijos proceso paramai. Geografiniu požiūriu, pagrindinis dėmesys ir toliau bus skiriamas Greater Kivu ir Ituri rajonams bei buvusiai fronto linijai, kurių dar visai neseniai nebuvo galima pasiekti. Lėšos kelias šioms pagrindinėms sritims: sveikatos priežiūrai (pagrindinių epidemijų nustatymas ir pažabojimas, būtinoji sveikatos priežiūra), maistui ir mitybai (didelio nepakankamos mitybos lygio pažabojimas ir sumažinimas), šalies viduje perkeltiesiems asmenims ir sugrįžusiems asmenims (neatidėliotina parama naujai perkeltoms šeimoms ir integruota pagalba jiems persikeliant) bei specialiam mandatui (parama tarptautinių organizacijų vykdomai apsaugos ir koordinavimo veiklai).

Tuo tarpu **Tanzanijoje** ir toliau glaudžiasi daugiau nei pusė milijono pabėgėlių (apytiksliai viena trečioji Kongo gyventojų ir du trečdaliai Burundžio gyventojų, o dauguma jų yra iš tų vietovių, kurios yra per daug nestabilios repatrijuoti). Valdžiai didinant apribojimus ir greitai tirpstant tarptautinių pagalbos teikėjų paramai (dėl ko sparčiai mažėja maisto racionai), bus labai svarbu ir toliau remti Tanzanijos pabėgėlių programą. 2004 m. pagalbą maistu pabėgėliams planuojama teikti iš maisto saugai skirtos biudžeto eilutės.

Nepaisant ženklų, kad po audringų 2003 m. padėtis normalizuojasi, gali prireikti kitų mažesnio užmojo humanitarinių operacijų kitose regiono šalyse, konkrečiai **Kongo Respublikoje** (Brazavilyje) ir **Centrinės Afrikos Respublikoje**. ECHO ir toliau atidžiai stebės padėtį šiose šalyse. ECHO ims visos Karibams praeityje teiktos **DIPECHO** pagalbos įvertinimo. Atsižvelgiant į šio įvertinimo rezultatus, gali būti sukurtas veiksmų planas.

Nepriklausomų valstybių sandrauga (NVS) ir Mongolija

NVS ECHO ir toliau tenkins humanitarinius poreikius, kuriuos sukėlė konfliktas **Čečėnijoje**. Humanitariniai poreikiai tebebus dideli, nes civiliai gyventojai išlieka pagrindinėmis konflikto, kuriam būdingi didžiuliai žmogaus teisių ir humanitarinės teisės pažeidimai, aukomis. Čečėnijoje vargiai funkcionuoja sveikatos priežiūros ir vandens tiekimo sistema, o daugeliui žmonių labai sunku apsirūpinti maistu. Už

Čečėnijoje ribų – **Ingušijoje** ir **Dagestane** (kur tarptautinė bendruomenė skiria labai mažai dėmesio) šalies viduje parkeltieji asmenys išliekia itin nesaugūs.

Priklausomai nuo galimybių pasiekti konkrečias vietas ir saugumo sąlygų, ECHO bandys patenkinti pagrindinius šalies viduje perkeltųjų asmenų poreikius bei pačių pažeidžiamiausių Čečėnijos bei kaimyninių respublikų – Ingušijos ir Dagestano – gyventojų poreikius. Tarp vykdomų operacijų bus maisto, medicininės priežiūros (dėmesys motinos ir vaiko sveikatos priežiūrai ir parama Čečėnijos vaikų ligoninėms), prieglobsčio, vandens ir sanitarijos, apsaugos, informavimo apie minas bei psichologiniai ir socialiniai projektai. Pagalbos dydis priklausys nuo konflikto raidos ir pasikeitusių humanitarinių poreikių. Norėdamas pagerinti teikiamos pagalbos stebėseną, ECHO ir toliau planuoja atidaryti savo biurą Nazrane, kurio iki 2003 m. nebuvo galima atidaryti dėl Rusijos valdžios požiūrio.

ECHO ir toliau vykdys veiklą **Gruzijoje**, kur trumpalaikiu laikotarpiu humanitarinė padėtis vargu ar pagerės. 2003 m. buvo priimtas galutinis sprendimas – 2004 m. biuras turės palaipsniui palikti Armėniją. Jis jau nebevykdo veiklos Azerbaidžane, bet atsižvelgiant į tai, kad daugelio ten esančių pabėgėlių padėtis išlieka sudėtinga, poreikis bus įvertintas iš naujo.

2004 m. bus pirmieji iš trejų metų, per kuriuos ECHO palaipsniui išeis iš **Tadžikistano**, kur dabar sumažėjo tiesioginis sausras ir karo poveikis. 2004 m. daug daugiau veiklos bus vykdoma per TACIS, tad ECHO operacijos bus rengiamos turint omenyje paramą, atstatymą ir plėtrą. Panašu, kad humanitarinei pagalbai skirtos lėšos bus apytikriai padalytos vandens ir sanitarijos, maisto ir sveikatos priežiūros reikmėms, o tai reiškia, kad didesnė lėšų dalis nei ankstesniais metais teks su vandeniu ir sanitarija susijusiai veiklai.

2004 m. ECHO neteiks paramos Mongolijai, nebent kitą žiemą kiltų dar viena nelaimė, kuri sukeltų didesnių humanitarinių poreikių. Tačiau biuras išnagrinės galimybes finansuoti pasirengimą nelaimėms, nes Mongoliją nelaimės ištinka dažnai.

Viduržemio jūros valstybės ir Artimieji Rytai

Bendras šiam regionui biuro parengtos strategijos tikslas – neleisti, kad toliau prastėtų pažeidžiamų palestiniečių pabėgėlių ir gyventojų, o ypač asmenų pabėgėlių stovyklose, užtvirtose, izoliuotose ir tolimose vietovėse, gyvenimo sąlygos.

Humanitarinė padėtis **Okupuotose palestiniečių teritorijose** tebeprastėja greičiau nei tarptautinė bendruomenė gali įsikišti. Vakarų Krante statoma apsauginė siena ir toliau blogina dramatišką padėtį, didina gyventojų pažeidžiamumą bei didina sunkumus ir išlaidas humanitarinės paramos teikėjams. ECHO ir toliau kreips pagalbą į tikslines vandens ir sanitarijos, sveikatos priežiūros, maisto, pajamų augimo, apsaugos, psichologinės ir socialinės paramos, gynimo ir koordinavimo bei prieglobsčio atstatymo sritis. Ir toliau bus teikiamas prioritetas vaikams, atsižvelgiant į šios tikslinės grupės pažeidžiamumą.

Nors krizė akivaizdi, apskaičiuota, kad 430 000 ar net daugiau palestiniečių pabėgėlių **Libane** lieka pamiršti. Pavojingas jų gyvenimo sąlygas apsunkina tiek miglota palestiniečių (taip pat jų gyvenamosios vietos) klausimo išsprendimo perspektyva, tiek Libano valdžios politika jų atžvilgiu. Palestiniečių pabėgėliai

Libane ir toliau bus remiami teikiant pagalbą vandens ir sanitarijos, pajamų kūrimo, sveikatos bei psichologinės ir socialinės paramos, prieglobsčio atstatymo sritims.

Šiuo metu nereikia konkrečios humanitarinės pagalbos, kad būtų patenkinti humanitariniai palestiniečių pabėgėlių Jordanijoje (1 700 000) ir Sirijoje (410 000) poreikiai. Tačiau atsižvelgiant į nenuspėjamą politinės dinamikos Artimuosiuose Rytuose raidą, jie išlieka problema.

Sahraivi pabėgėlių padėtis yra užmirštos krizės padarinys – pagalbos teikėjai pavargo, tarptautinis susidomėjimas menkas. Vis dar neaiškus politinis konflikto sprendimas. ECHO paramos dydis bus glaudžiai susietas su pažanga tobulinant partnerių operacijų valdymą regione. 2004 m. imamasi arba ketinama imtis daugelio priemonių, kad būtų sustiprinta humanitarinių prekių paskirstymo stebėseną. Bus atidžiai stebima kaip keičiasi padėtis po 2003 m. žemės drebėjimo **Alžyre** (Boumerdes). Priklausomai nuo įvykių raidos, 2004 m. galbūt reikės priimti sprendimą patenkinti likusius, ypač sveikatos priežiūros, poreikius.

Jemene yra daug humanitarinių poreikių, bet pagalba neteikiama, iš dalies dėl tarptautinės pagalbos trūkumo. Šiuos poreikius galima laikyti užmirštais, nes daugumos pagalbos teikėjų susidomėjimas menkas. Ypač trūksta vandens ir sveikatos priežiūros daugelyje atokių vietovių, tad pagrindiniais 2004 m. uždaviniais bus patenkinti šiuos poreikius.

Sėkmingai išplėtus **DIPECHO** programą į Vidurinės Azijos šalis 2003 m., įgyvendinamas Vidurinės Azijos antrasis veiksmų planas, pagal kurį dėmesys vėl kryps į Tadžikistaną ir kiek mažiau į Kirgiziją ir Uzbekistaną.

Azija ir Lotynų Amerika

Irakas ir **Afganistanas** išlieka dvi svarbiausios humanitarinių operacijų vietos Azijoje ir atsiduria tarp šalių, kurioms 2004 m. ECHO nustatė aukščiausią poreikių kategoriją. Per antrąjį 2003 m. pusmetį itin suprastėjo abiejų šalių vidaus saugumas, o didžiausius poreikius tenkinti sunku, nes konkrečios vietovės sunkiai pasiekiamos. Saugumas ir toliau bus labai svarbus klausimas abiejose šalyse.

Sveikatos priežiūra ir vanduo bei sanitarija išliks pagrindinėmis pokarinio **Irako** atstatymo etapo sritimis, bet ECHO parama taip pat galės būti skirta kitoms sritims, pavyzdžiui, mokyklų atstatymui, šalies viduje perkeltiesiems asmenims ir su minomis susijusiai veiklai.

Be to, biuras ir toliau glaudžiai bendradarbiaus su kitomis Komisijos tarnybomis, dalyvaujančiomis atstatymo procese, kad būtų užtikrintas tinkamas ryšys tarp humanitarinės veiklos ir plėtros proceso **Afganistane**, kur pabėgėlių srautas sumažėjo po to, kai 2002 m. žmonės ėmė masiškai sugrįžti į šalį. Pagrindinėmis sritimis bus parama pragyvenimui ir vanduo, daugiausia pietuose, kur vis dar jaučiamas penkerius metus trukusios sausros poveikis. Taip pat bus dedama daug pastangų užtikrinant tiek sugrįžtančiųjų, tiek įkalintųjų Afganistane bei afganų pabėgėlių, esančių **Pakistane** ir **Irane**, saugumą. Be to, bus atliktas visapusiškas bendros humanitarinės padėties Pakistane tyrimas.

Užmirštiems poreikiams ir toliau bus skiriamas ypatingas dėmesys ECHO vykdamas humanitarines operacijas likusioje Azijos dalyje. Visų pirma, **Šiaurės Korėjoje** humanitariniai poreikiai yra dideli, tačiau nepaisant didelio politinio dėmesio, vis

dar labai trūksta rimto pagalbos teikėjų dėmesio. Toliau bus teikiama pagalba sveikatos priežiūros sričiai, bus siekiama įtraukti daugiau partnerių bei išplėsti operacijų geografinį mastą. Antra, pagalba maistu vėl bus teikiama **Nepale** (stovykloje ant sienos) atsidūrusiems Butano pabėgėliams, nes jie neturi jokių kitų pragyvenimo priemonių. Sveikatos priežiūra ir apsauga taip pat bus teikiama žmonėms, nukentėjusiems nuo ilgą laiką trukusio mao pasekėjų sukilimo – čia vėlgi pagalbos teikėjų yra santykinai nedaug. Trečia, humanitarinė padėtis **Birmoje (Mianmare)** ir toliau kelia didelį susirūpinimą; padėtį dar labiau sunkina ir tai, kad dėl valdžios apribojimų nemaža šalies teritorija yra nepasiekiamą, ypač pasienis su Tailandu ir Kinija, kur yra daugelio labai pažeidžiamų etninių mažumų gimtosios vietos. Čia veikla bus sutelkta į sveikatos priežiūrą, mitybą ir apsaugą; toliau bus teikiama pagalba **Tailande** esančioms pabėgėlių iš Birmos stovykloms.

Pietų Azija. **Indijoje** bus vykdomos operacijos, skirtos didžiulių stichinių nelaimių aukoms. Taip bus toliau teikiama pagalba užmirštiems pažeidžiamų žmonių, kurie nukentėjo nuo žiaurių politinių konfliktų, taip pat nukentėjusiems nuo padėties Džamu ir Kašmyre (kur ECHO yra vienintelis didelis pagalbos tiekėjas) poreikiams. Pagalbos **Šri Lankai** strategija priklausys nuo pažangos įgyvendinant taikos iniciatyvas. Jei pažangos bus toliau siekiama, bus teikiama persikėlimui skirta pagalba grįžtantiems šalies viduje perkeltiesiems asmenims ir pabėgėliams. Tačiau nepriklausomai nuo konflikto sprendimo, pagalba pasieks vėl atkirstą Jafną ir, priklausomai nuo saugumo situacijos, karo zonas. **Bangladeše** ECHO vykdys savo veiklą tik tuo atveju, jei šalyje kils didžiuliai potvyniai ir kitos stichinės nelaimės.

Pietryčių Azija. ECHO ir toliau palaipsniui baigs veiklą **Kambodžoje ir Laose**, vis labiau pereidamas prie ilgalaikių priemonių. **Indonezijoje** ir **Filipinuose** pagalba bus teikiama konfliktų vietovėse atsidūrusių šalies viduje perkeltųjų asmenų perkėlimui ir apgyvendinimui kitoje vietoje, jei vietos gebėjimai susidoroti su susidariusia padėtimi bus nepakankami. Bus veikama visame regione, taip pat ir **Vietname** ir **Rytų Timore**, jeigu įvyks didžiulė stichinė nelaimė, ypač potvyniai. Įvykus didžiulėms stichinėms nelaimėms, paprastai atokesnėse vietovėse (kaip antai Tietas ar Ksinjangas), pagalbos sulauks ir **Kinija**.

Lotynų Amerika. Kolumbija vėl bus pagrindinė pagalbos operacijų vieta. Šalies viduje perkeltiesiems asmenims bus teikiama pagalba, padėsianti išlikti ir įsikurti naujomis sąlygomis per pirmuosius metus po perkėlimo.

Dabar, kai mitybos klausimas **Centrinės Amerikos** šalyse nėra toks opus, operacijos bus vykdomos tik stichinių nelaimių atveju, kai vietos pajėgumai bus per maži su jomis susidoroti.

Atsižvelgiant į **DIPECHO** programą, 2004 m. bus parengtas veiksmų planas Centrinei Amerikai ir Pietryčių Azijai, pabrėžiant ypatingus pasirengimo nelaimėms ir nedidelio masto migracijai poreikius, kurie nustatyti įvertinus ankstesnius veiksmų planus. Be to, prioritetu taps pastangos šią veiklą susieti su pavojaus mažinimo veikla.

7. SU PARTNERIAIS SUSIJĘ PRIORITETAI

2004 m. bus pirmieji metai įgyvendinant atnaujintą teisinę ir finansinę ECHO santykių su skirtingais partneriais (JT agentūromis, tarptautinėmis organizacijomis ir NVO) programą. Tokiose programose dėmesys teks nebe išlaidų kontrolei, o

aiškių tikslų ir rodiklių apibrėžimui, kad būtų geriau pasvertos ir įvertintos biuro finansuojamos operacijos.

2003 m. sausį įsigaliojus Europos Bendrijų naujam finansiniam reglamentui ir jo įgyvendinimo taisyklėms, 2003 m. balandžio 29 d. buvo pasirašytas Europos Bendrijos ir Jungtinių Tautų finansinis ir administracinis susitarimas (FAFA), kuriuo remiamasi visuose Komisijos ir JT agentūrų sudaromuose susitarimuose dėl paramos.

Jau buvo įformintas naujas Partnerystės pagrindų susitarimas (toliau tekste – FPA) su NVO ir tarptautinėmis organizacijomis (t.y. tarptautinėmis organizacijomis, kurios nėra FAFA šalys, pvz., TRKK ar TRKF), kuris įsigalios 2004 m. sausio 1 d.

Esantys FPA susitarimai su NVO automatiškai neatnaujinami. Visi buvę NVO partneriai, kurie nori pasirašyti naują FPA, turi pereiti atrankos procedūrą, pagrįstą Komisijos naujame finansiniame reglamente nustatytais kokybės kriterijais. Tokia tvarka taikoma nuo 2004 m. sausio 1 d. visiems naujiems partnerystės prašymams.

2004 m. pagrindiniu klausimu bus partnerių personalo apmokymas, kad būtų užtikrintas kaip galima sklandesnis perėjimas nuo esamos prie būsimos teisinės sistemos. Todėl per pirmąjį 2004 m. pusmetį bus įgyvendinta visaapimanti (centrinio ir vietos lygmenų) mokymo programa. Nuotoliniam mokymuisi pritaikyta mokymo medžiaga bus išdalinta visoms suinteresuotoms NVO. ECHO taip pat ketina remti pačių partnerių iniciatyvas kurti mokymo medžiagą ir rengti seminarus. Tam bus paskelbtas konkursas, kad būtų galima atrinkti tinkamus projektus.

Ankščiau paminėta atrankos procedūra turėtų leisti biurui sukurti kokybišką partnerių tinklą humanitarinės pagalbos operacijoms vykdyti.

Atlikdama **audita**, ECHO ir toliau taikys nusistovėjusią praktiką – kas dvejus metus atliks baigtų projektų auditą partnerių būstinėse. Toliau dėmesys bus skiriamas išlaidų pagrįstumui ir partnerių finansinių sistemų tinkamumo peržiūrai. Kadangi auga baigtų auditų skaičius, bus peržiūrėta, kokių veiksmų ėmėsi partneriai įgyvendindami ankstesnio audito pateiktas rekomendacijas. Toliau bus audituojami vykdomi projektai, o auditui jie bus atrenkami, visų pirma, atsižvelgiant į partnerio riziką ir dydį. Siekiant užtikrinti, kad auditas vyktų šiuolaikiškai ir būtų veiksmingiau panaudojami vidaus ir išorės audito ištekliai, bus tobulinama audito metodologija.

8. KITI HORIZONTALŪS KLAUSIMAI IR PRIORITETAI

Teminis finansavimas: nors ir labai retai, bet kartais ECHO taikys teminį požiūrį į finansavimą, kad padėtų ypatingiems partneriams vykdyti ypatingus pavedimus. Išankstinė sąlyga – tokiu požiūriu pagrįstas finansavimas padės sukurti pridėtinę vertę tenkinant humanitarinius poreikius ir stiprins humanitarinės bendruomenės gebėjimus teikti pagalbą, taip pat didins ir darbuotojų saugumą. 2002–2003 m. ECHO jau suteikė paramą JTVPK įgyvendinant įgaliojimus pagal pagrindinį mandata – apsaugoti pabėgėlius, nes finansavo JTVPK apsaugą, saugumo priemones ir registracijos operacijas. Šios lėšos leido JTVPK sukurti programinę įrangą, skirtą bendrai pabėgėlių registracijai, kuri 2004 m. bus vykdoma 20 šalių. 2004 m. svarstoma parama papildomai teminei veiklai: galbūt vaikų teisių užtikrinimui, humanitarinių operacijų koordinavimo mechanizmų tobulinimui.

Įvertinimas: kaip ir 2003 m. ECHO vertinimo programa bus suderinta su humanitarinių operacijų valdymu ir bus išlaikytos trys pagrindinės dėmesio sritys: **operacijos konkrečiose šalyse** (bendri planai, sprendimai ir operacijų sutartys); **partneriai** (pvz., MSF); ir **teminiai klausimai** (pvz., vanduo, vaikai, lytis ir t.t.). Siekiant geriau įvertinti biuro veiklą įgyvendinant strateginius tikslus, ECHO metiniame įvertinimo plane bus pabrėžiamas stipresnis ryšys su ECHO strateginiu programų rengimu, ypač renkantis temines studijas ir klausimus, kurie bus kartu vertinami su kai kuriomis ES valstybėmis narėmis. Toliau išlaikant šį ryšį, įvertinimo programa bus skirta daugiau negu ateinančių vienerių metų perspektyvai. Be to, dėmesys kryptis į įvertinimo panaudojimą, studijas ir peržiūras, kad būtų sukurtos metodologijos, vadovai ir priemonės, kurios galėtų padėti ECHO partneriams sukurti techninius gebėjimus.

Informacijos ir ryšių strategija: 2004 m. informacinė veikla – vertybių, principų ir konkrečių ES humanitarinės pagalbos pasiekimų sklaida, ypač pabrėžiant būtinybę išsaugoti „humanitarinės pagalbos zoną“ krizių metu ir padėti gyventojams neprarasti orumo kraštutinėse humanitarinėse situacijose.

Strategijoje bus vadovaujamosi keturiomis esminėmis kryptimis: ji bus nukreipta į informacijos skleidėjus, pavyzdžiui, nuomonių formuotojus ES ir stojančiose šalyse, jaunimą ar žiniasklaidą; joje dėmesys bus sutelktas į kelis, bet labai svarbius pranešimus; ji sukurs platesnį informacinį refleksą – nuo paprasčiausių matomų veiksmų iki aktyvios humanitarinių principų ir vertybių paramos; ir, galiausiai, joje bus laikomasi griežto ekonominio efektyvumo požiūrio, kad turimi ištekliai būtų kaip galima geriau išnaudojami. Todėl bus pasitelktos didelio poveikio informavimo priemonės, pavyzdžiui, garso ir vaizdo produkcija bei internetas.

Atsiskaitymo sistemų tobulinimas ir IT aplinka: be to, kad bus taikomas ECHO veikla grindžiamas požiūris bei naujo FPA susitarimo nuostatos, bus pritaikomos ir esamos atsiskaitymo priemonės ir IT sistemos. Veiksminga finansuojamų operacijų stebėseną labai priklauso nuo vietose veikiančių biurų indėlio. Labai svarbu, kad vietose parengtos ataskaitos leistų ECHO prižiūrėti, kaip pasiekiami jo uždaviniai, ir kontroliuoti priemones, kurios daro įtaką humanitarinės pagalbos operacijoms. Dėl to, vietose dirbantys biuro ekspertai naudosis naujomis ataskaitų rengimo gairėmis, kurios turėtų palengvinti metinės pagalbos strategijos įgyvendinimą ir stebėseną, kontroliuoti sprendimus dėl finansavimo ir įvertinti partnerių operacijas.

HOLIS (Humanitarinės pagalbos biuro vietos informacinė sistema) kontekste, pagal 2004 m. darbo programą (vykdant ECHO daugiametę programą jo informacinės technologijos (IT) aplinkos tobulinimui) didžiausias dėmesys bus programinės įrangos kūrimui naujų projektų įvertinimo lentelėms („FichOp 2G“) parengti. Prototipas bus pagamintas 2004 m. pabaigoje. Kaip numatyta Komisijos finansinėse programose (pvz., SINCOM III ir CRIS), prie pasikeitusių sąlygų bus pritaikomos vietos informacinės sistemos.

Paramą teikiančių darbuotojų saugumas: pagrindine tema 2004 m. išliks humanitarinių darbuotojų saugumo ir apsaugos gerinimas ir ECHO darbuotojų apsauga. Biuras ir toliau stiprins savo saugumo valdymo sistemą štabuose ir vietose, tobulindamas koordinavimą ir bendradarbiavimą saugumo klausimais su atitinkamais humanitariniais partneriais. Partnerių saugumo mechanizmai taip pat bus stiprinami. Bus imtasi kelių mokymo ir įrangos diegimo iniciatyvų. Pagal įprastines sutartis, ECHO ir toliau finansuos ypač saugumo aspektus (pvz., VHF

radiją). Jis taip pat teiks vis daugiau pagalbos konkrečioms saugumo projektams ir studijoms su partneriais.

Atsiliepdamas į raginimą neseniai priimtoje JT Saugumo Tarybos rezoliucijoje 1502 (2003 m.), ECHO glaudžiai seks ir remis JT agentūrų darbą užtikrinant Jungtinių Tautų darbuotojų, asocijuotų darbuotojų ir humanitarinių darbuotojų apsaugą konflikto zonose. Jis ir toliau tvirtai remis filosofiją, kuria grindžiamas šis dokumentas, ypač dėl to, kad humanitarinė pagalba liktų neutrali, kad būtų išvengta politinių spąstų ir humanitarinės pagalbos darbuotojų saugumui nekiltų pavojus.

9. IŠVADA

ECHO ir toliau laikysis griežtos pagrindinių humanitarinės pagalbos principų ir vertybių politikos, būtent neutralumo, nešališkumo ir nepriklausomybės. Tvirtai tikima, kad griežtas tų principų laikymasis yra daug svarbesnis nei bet kada anksčiau dėl nerimą keliančių tendencijų tiek instituciniame lygmenyje, kur tam tikros politinės jėgos linksta laikyti humanitarinę pagalbą užsienio politikos ar krizių valdymo priemone, tiek ir didėjant pavojui, kad pačios humanitarinės organizacijos gali tapti kariaujančių grupuočių taikiniais.

ECHO nuomone, geriausias būdas išsaugoti „humanitarinės pagalbos zoną“ – griežtai laikytis geros humanitarinės pagalbos praktikos principų (t.y. teikti pagalbą remiantis poreikiais, o ne politiniais sumetimais), jausti pareigą teikti aukštos kokybės pagalbą ir palaikyti skaidrų dialogą su kitais pagrindiniais veikėjais, tiek dvišalėje, tiek daugiašalėje humanitarinėje plotmėje.

Pastarojo laikotarpio krizių Afganistane, Artimuosiuose Rytuose ir Irake patirtis parodė, kad minėtieji principai yra pagrindiniai veiksmingos pagalbos teikimo reikalavimai, padedantys pasiekti poreikius turinčius gyventojus ir išsaugoti humanitarinių darbuotojų gyvybes ir saugumą.

Ieškant tinkamų ir deramų informacijos dalijimosi priemonių, politinių ir karinių krizių valdymo veiklą reikėtų griežtai atskirti nuo grynai humanitarinių operacijų. Visų dalyvaujančių šalių, taip pat ir pagalbos teikėjų, pagarba tarptautinei humanitarinei teisei išlieka humanitarinės pagalbos pagrindu, nes tokia pagalba dažnai yra vienintelis gelbėjimosi ratas milijonams viltį praradusių žmonių.